

חולין קג

משה שווערד

1. תוספות הרא"ש מסכת חולין דף קג עמוד א

כגון שנטרפה עם יציאת רובה. למעוטי אחר יציאת רובה וה"ה טרפה מן הבטן דבשעת לידה חיילי כולהו וכן לקמן גבי אכל חלב מן החי מן הטרפה.

2. תוספות מסכת חולין דף קג עמוד א

מר סבר רבי יוחנן בהמה בחייה לאברים עומדת ואיסור אבר ואיסור טרפה בהדי הדדי קא אתו - משמע דאי לאו לאברים עומדת דאיסור טרפה קדים לא אתי איסור אבר וחייל עלה אע"ג דאיסור מוסיף הוא דאסור לבני נח ותימה דבפרק ג' דשבועות (דף כא:) ובפ' בתרא דיומא (דף עג:) גבי שבועה שלא אוכל נבלות וטרפות קאמר רבי יוחנן בכולל דברים המותרים עם הדברים האסורים אלמא אית ליה איסור כולל וא"כ כ"ש איסור מוסיף כדמוכח בפרק ארבעה אחין (יבמות דף לב:) וי"ל אף על גב שפירש רבי יוחנן מתניתין דהתם בכולל לדידיה לא ס"ל הכי.

3. ספר שערים מצויינים בהלכה

אכל חלב מן החי מן הטרפה חייב שלש. כתב הרמב"ם (מאכ"א פ"ה ה"ב) שהאבר שאין בו עצם בין שחתך כולו בין שחתך מקצתו הרי זה אסור משום אבר מן החי, ומפרש במ"מ דמגמ' כאן מוכח דאף לר' יוחנן התולש את החלב מן החי שהוא קרוי אמה"ח ולא בשר מן החי, ויצא לנו מכאן ג"כ שהחלב קרוי אבר, ובודאי לא מיירי בתלש כל החלב אלא מקצתו, דהא אכל חלב סתמא קאמר, אלמא מקצת מאמה"ח שאין בו גידים ועצמות עובר ג"כ משום אמה"ח, ויש חולקין ואומרים דאכל חלב כגון שתלש כוליא בחלבה ואכלה דהוא אמה"ח בפני עצמו, וזה נראה דעת הראב"ד בהשגות. וכן כתב הרשב"א כאן בשם הרמב"ן. וכ"כ בהגהות רמ"ך על הרמב"ם (שם פ"ה ה"ה). וכתב הרשב"א דלא מיחוור ואכל חלב לבד משמע וכולהו שלש מלקיות משום חלב לבד קאמר. ועי' במרכבת המשנה כאן.

4. ספר שערים מצויינים בהלכה

יבא איסור נבלה יחול על איסור חלב ויבא איסור טרפה יחול על איסור חלב. כתב הרמב"ם (מאכ"א פ"ז ה"ב) האוכל מחלב נבלה וטרפה חייב משום אוכל חלב ומשום אוכל נבלה וטרפה, מתוך שנוסף האיסור בבשרה שהיה מותר נוסף על החלב ולפיכך לוקה שתיים. ופירש המ"מ דמקורו מגמ' כאן.

והטעם מפני שאיסור חל על איסור במוסיף, ומ"מ נראה דבדין זה אפילו מאן דלית ליה איסור מוסיף מודה בזה, מדכתיב בקרא (צו ז-כד) "וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלוהו". ועי' ברמב"ם

5. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קג עמוד א

רש"י ד"ה מר סבר, חייל שכן איסורו נוהג בבני נח וכו'. הנה מפשטות לשון רש"י משמע כדאי' בגמ' לעיל גבי איסור גיה"נ דחייל אף הטמאה, שכן נוהג בבני יעקב והוי איסור חמור ולהכי חייל איסור קודם, וה"ה הכא דחייל בב"נ, ואולם א"כ נמצא דר' יוחנן ס"ל כר' יהודה, והרי אנן קיי"ל כרבנן דלא חייל גיה"נ אטמאה, וצ"ל דכונת רש"י שכן איסורו נוהג בב"נ והו"ל איסור מוסיף, דהא השתא נמי אסירי ב"נ.

6. תוספות מסכת שבועות דף כד עמוד א

האוכל נבילה ביום הכפורים פטור - מתוך פ"ה משמע דאירי אפי' בנתנבלה ביוה"כ וקשיא דלמ"ד ס"פ גיד הנשה (שם דף קג.) בהמה בחייה לאו לאברים עומדת חל איסור יוה"כ מחיים ואפי' למ"ד לאברים עומדת כי מתה פקע איסור אבר מן החי וחלו איסור נבילה ואיסור יוה"כ בבת אחת ור"ש מודה באיסור בת אחת ומיהו יש לומר דאיסור יוה"כ לא חייל לא מחיים ולא לאחר מיתת משום דאית ביה איסור עשה שאינה זבוחה דכתיב (דברים יב) וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל אבל מה שאי אתה זובח לא ולריצב"א אין נראה פירוש זה דא"כ למ"ד לאו לאברים עומדת היכי מצי חייל איסור אבר על עשה דשאינו זבוח ובס"פ גיד הנשה (שם) דאמר כגון שנטרפה עם יציאת רובה דאיסור אבר ואיסור חלב ואיסור טריפה בהדי הדדי קאתו והיכי חיילי כולם על איסור דשאינו זבוח דאפי' במעי האם קיימא באיסור זה ומהאי טעמא תקשי נמי למ"ד לאברים עומדת איסור אבר מן החי היכי משכחת לה דלא קיימא לאברים במעי האם וא"כ היכי חייל על איסור שאינו זבוח אלא ודאי וזבחת לא אתא לאסור דבלאו הכי אסורה וקיימא מחיים באיסור אבר מן החי ולאחר מיתת באיסור נבילה אלא בא להתיר את האסור ופירש לך דבשחיטה שריא ולא בנחירה אלא כדקיימא קיימא כמו (בכורות דף טו.) תזבח ולא גיזה דלית ביה עשה אלא קאי באיסור לאו הראשון ובנתנבלה מערב יוה"כ דוקא אירי.

7. ספר שערים מצוינים בהלכה

שם ע"ב חלקו מבחון מהו. פרש"י מי מצטרפי לחיוביה ככל שאר איסורים דקיי"ל דמצטרפי שיעוריהו לחצאין בתוך כדי אכילת פרס, או דלמא כיון דחידוש הוא דהא גידין ועצמות דעלמא לא מיחייב עלייהו והכא מחייב, ואימא אין לך בו אלא חידושו וכו'. ועי' בפמ"ג (יו"ד מ"ז סי' סה סק"ד) שנסתפק אם אכל כזית גיד הנשה כדי אכילת פרס אם מצטרף או לא, ומביא מהגמ' ופרש"י כאן ואם באמה"ח הוה חידוש דאוכל בשר הואיל ומצטרף גיד ועצם, א"כ כש"כ גיה"נ דעץ בעלמא הוא והתורה אסרתו דאין לך בו אלא חידושו, ולא אמרינן כאן הלכתא דכדי אכילת פרס. ועי' בלחם משנה (מאכ"א פ"ה ה"ב) דהרמב"ם פסק חלקו מבחון פטור וכפרש"י, ולפ"ז יהיה חצי שיעור מותר בגיה"נ דלא שייך חזי לאצטרופי, עי"ש. ובחידושי רבי עקיבא איגר הקשה דנימא ג"כ

למה דקיי"ל אין בגידין בנותן טעם ועץ בעלמא הוא והתורה אסרתו, דלא לחייב רק באוכל כזית בבת אחת ולא מצטרפי שיעוריהו לחצאין בתוך כא"פ, ולא מישתמיט זה בשום דוכתי, וצ"ע. ונעלמו ממנו דברי הפמ"ג הנ"ל. ועי' במנ"ח (מצוה יט) דבאוכל חמץ שנפסל מאכילת אדם או שאור דאינו ראוי לאכילה, אף דהתורה חייבה אותו, מ"מ חידוש הוא, א"כ דוקא בבת אחת אבל חלקו בחוץ פטור.

8. דף על הדף חולין דף קג עמוד ב

בגמ': אמר רב כהנא בגרומייתא זעירתא.

ופירש"י: עצם קטן כו' ואין אדם לועסו אלא בולעו.

בשול"ת נו"ב (קמא יו"ד סי' ל"ה) מוכיח מכאן דבלוע דבר איסור בלי לעיסה - מקרי כדרך אכילתו, שהרי כאן חייב אף שבלעו בלי לעיסה.

שוב כתב דיש לדחות דשאני הכא שהוא חתיכה קטנה, לכן דרך הוא לבלעו בלי לעיסה, אבל בחתיכה גדולה שבו לעו בלי לעיסה, י"ל דשפיר מקרי שלא כדרך אכילתו, ונק"מ להלכה אם מותר לחולה שאין בו סכנה לבלוע דבר איסור גדול שלם, שהרי הותר לחולה שאין בו סכנה כל איסורי אכילה שלא כדרך הנאתו.

9. ספר שערים מצויינים בהלכה

כזית שאמרו חוץ משל בין השינים. עיי' ברש"י (ד"ה הרי נהנה גרונו). ועיי' בתורת חיים שהקשה כמה קושיות בסוגיא, ופירש דהא דאמר ריש לקיש כזית שאמרו חוץ משל בין השיניים לאו אאבר מן החי קאי, אלא אשאר כל איסורים שבתורה קאי, וכן הא דאמר ר' יוחנן אכל חצי זית והקיא כו' על אמה"ח קאי, ומשום דאיירי לעיל בפלוגתא דר"י ור"ל אי בעינן אכילה במעים, או בנהנה גרונו בכזית סגי ליה, לכך סידר

הש"ס הא דבין החניכים והא דאכל חצי זית והקיא להכא, דטעמייהו נמי משום דנהנה גרונו בכזית, והשתא הא דרבי אסי לא פליג אדרב דימי ורבין, דשאני התם דחידוש הוא, וכן משמע בהדיא מדברי הרמב"ם עיי"ש.

10. רמב"ם יד החזקה הלכות מאכלות אסורות פרק יד

(א) כל איסורי מאכלות שבתורה שיעורן בכזית בינוני בין למלקות בין לכרת בין למיתה בידי שמים וכבר ביארנו שכל המחוייב כרת או מיתה בידי שמים על מאכל לוקה:

(ב) ושיעור זה עם כל השיעורין הלכה למשה מסיני הם ואסור מן התורה לאכול כל שהוא מדבר האסור אבל אינו לוקה אלא על כזית ואם אכל כל שהוא פחות מכשיעור מכין אותו מכת מרדות:

(ג) כזית שאמרנו חוץ משל בין השינים אבל מה של בין החניכים מצטרף למה שבלע שהרי נהנה גרונו מכזית אפילו אכל כחצי זית והקיא וחזר ואכל אותו חצי זית עצמו שהקיא חייב שאין החיוב אלא על הנאת הגרון בכזית מדבר האסור:

11. ספר מנחת חינוך - אכילת בשר הפסח - מצוה ו - אות א

[א] לאכול וכו' דיני המצוה וכו'. מצוה זו היא למנין הרב המחבר ראשונה במצוות עשה של אכילה, והדינים מבוארים בר"מ פ"ח מקרבן פסח וקצת בפ"ח מחמץ ומצה. והנה החיוב לאכול כזית [פסחים מ"א ע"ב וצ"א ע"א], ובכזית יצא ידי חובתו כמו בכל התורה, גבי מצה עיין פסחים [מ' ע"א] ובכמה מקומות אין מספר [וע"ע להלן אות ט"ז]. ואם אוכל הכזית שלא כדרך אכילה, עיין משנה למלך פ"ה מיסודי התורה ה"ח ד"ה יש לחקור, נסתפק במצות עשה אי יוצא שלא כדרך אכילה, ובאחרונים האריכו בזה, (אך) [א"כ] הכא נמי הדין כן. ואם כרך בסיב ובלע לא יצא, עיין פרק בתרא דפסחים קט"ו ע"ב גבי מצה, וה"ה לכל מצות עשה. ואם בלע כזית פסח ודאי יצא, כמו בבלע מצה דיצא הוא הדין לכל מצות עשה. ומה שמבואר דבר זה בש"ס שם ור"מ פ"ו מחמץ ומצה ה"ב ושו"ע או"ח סי' תע"ה ס"ג גבי מצה, היינו משום דבעי להשמיענו דבלע מרור לא יצא דטעם מרור בעינו, וכן בלען שניהם כאחד ידי מצה יצא ידי מרור לא יצא, אבל כל מצוות עשה דאכילה שוים בדין זה. והנה מבואר בר"מ פ"ד ממאכלות אסורות ה"ג גבי איסורים, דמה שבין השינים אינו מצטרף לכזית, ובין החניכים מצטרף דהנאת גרונו סגי. וכן אכל חצי זית והקיא וחזר ואכל עוד חצי זית, או אפילו אותו חצי זית שהקיא חזר ואכלו, >אם לא נמאס מאוכל אדם, עיין חולין פרק גיד הנשה ק"ג ע"ב ובתוס' ישנים יומא פ"א ע"א ד"ה זר, חייב מלקות גבי איסורים, ודינים אלו בחולין סוף פרק גיד הנשה נראה לי ברור דאף דמבוארים דינים אלו גבי לא תעשה, מ"מ במצות עשה דאכילה ג"כ הדין כן, כמו במה שאמרה תורה לא תאכל הוי זה בכלל אכילה, הוא הדין גבי מצות עשה דכתיב תאכל, הוי נמי בכלל אכילה אם אכלן בדרכים הנ"ל, ואף דהמשנה למלך הנ"ל לענין שלא כדרך אכילה מסתפק בזה אי מצות עשה שוה ללא תעשה, וכן שם פ"ד ממאכלות אסורות ה"ב גבי כרכן בסיב מסתפק כיון דאינו נזכר אלא גבי מצה דהיא מצות עשה, והיאך הדין לענין לא תעשה, מ"מ כבר האריכו האחרונים דהם שוים לדינא, א"כ לכל הדינים הנ"ל הם שוים כנ"ל.

12. תוספות ישנים מסכת יומא דף פא עמוד א

זר שבלע שזפין של תרומה והקיאן כו' והשני אינו משלם אלא דמי עצים בלבד. תימה לרבי דהכא משמע כשהקיאן ביטלן ולא חזו למיכל כלל אלא כמו עצים בעלמא הון ואילו בשילהי גיד הנשה (חולין קג ב) אמרינו דאכל חצי זית והקיאן וחזר ובלעו דחייב שהרי נהנה גרונו בכזית ומצינו למימר דהתם מיירי שלא בפניו כגון שלא ידע שהקיאן כדאמר בפרק בהמה המקשה (שם עא א) דנהי בפניו לא חזי שלא בפניו מיחזי חזי ...

דכתיב גבי איסורין, דהתם חייב בהנאת גרונו והכא אכילה במעיים בעינן וסמכוהו רבנן אקרא (עקב ח-י) "ואכלת ושבעת", ש"מ דבעינן אכילה לכלל שביעה, ושביעה אינה אלא בכרס מלאה, ועי"ש שפסק באם דעתו לאכול כזית אף שהפסיק באמצע אם אינו מסיח דעתו ולא נתעכל במעיו שחייב לברך, וה"ה אפילו בברכת המזון אם אכל פחות מכדי שביעה ולא הסיח דעתו ושהה כדא"פ וגמר ואכל כדי שביעה חייב לברך מה"ת, דעיקר קפידא על השביעה והרי הוא שבע, וה"ה לענין ברכה אחרונה כיון שלא הסיח דעתו אף ששהה בכדא"פ, מ"מ כיון שנהנה בתוך מעיו בכזית או ברביעית חייב לברך, וחולק על המג"א (סי' רי סק"א) שפסק דאין מצטרף ויליף מהא דכזית בעי ברכה אחרונה, משום דכתיב ביה אכילה ואכילה בכזית ובכל איסורין נמי כתיב אכילה וכו'. ועי' במחצית השקל שם לענין שתית קאפע שהדרך לשתותו כשהוא חם מאד, וא"א לשתותו רביעית בפעם אחת. ועי' מש"כ בזה בשמ"ב (ח"א סי' נא סק"ה).

אכל חצי זית והקיא וחזר ואכל חצי זית אחר ואכלו חייב. וכ"כ הרמב"ם (מאכ"א פי"ד ה"ג). והטעם שאין החיוב אלא על הנאת הגרון בכזית מדבר איסור. ועי' בשו"ת פנים מאירות (ח"ב סי' כז) דודאי לענין ברכה אחרונה אם אכל חצי זית והקיא וחזר ואכלו אינו חייב לברך ברכה אחרונה, דלא ילפינן אכילה דברכת הנהנין מאכילה

14. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קג עמוד ב

מר סבר הרי נהנה גרונו ומר סבר אכילה במעיו בעינן. והנה לענין יוהכ"פ רצה החת"ס לחדש דכיון דיסוד האיסור משום יתובי דעתיה א"כ בעינן דוקא הנאת מעיו. והאחרונים הקשו מגמ' להדיא לא כן, וכתבו דליכא נפק"מ בין יוה"כ לשאר האיסורים.

ולענין ברכת המזון לכו"ע תליא בהנאת מעיו, ואם הקיא אף דהי' הנאת גרונו פטור דכתי' ואכלת ושבעת וגו'. והנה פליגי קמאי בשיעור ד"ושבעת" אי הו"ל אף בכזית דמיחייב מן התורה או דבכזית הוי רק מדרבנן. ואולם צ"ל דאף אי החיוב בכזית הו"ל מדרבנן מ"מ הגדר בחיוב דברהמ"ז הו"ל כעין החיוב דמאורייתא. ואף בזה אם הקיא יהי' פטור מברהמ"ז דרבנן אין יכולין לתקן תקנות חדשות, ורק דבעינן לברהמ"ז הנאת מעיו, וכעין הדין דאורייתא וכיון שהקיא - מיפטר.

15. דף על הדף חולין דף קג עמוד ב

בגמ': ר' יוחנן אמר חייב הרי נהנה גרונו בכזית ור"ל אמר פטור אכילה דבמעיו בעינן.

בשו"ת אחיעזר (ח"ג סי' ס"א) דן אם מותר לחולה שיתנו לו משקין דרך עירווי בחוט לתוך מעיו.

וכתב דאף לפי מש"כ החתם סופר בתשובות (סי' קכ"ז) דלגבי אכילת יוהכ"פ דתלוי במייתבא דעתיה (ולכן שיעורו בכותבת, ולא בכזית), ה"נ תלוי בהנאת מעיו, ואפילו לרבי יוחנן, דעיקר השביעה הוא במעיים, וא"כ לכאן הי' צריך לאסור עירווי דרך הוריד, זה אינו, דמודה החתם סופר דבעינן הנאת גרונו גם כן. וכמו אליבא דריש לקיש הסובר דאכילה במעיו בעינן, מ"מ הוא מודה דאכילת גרונו ג"כ בעינן, דהא כולי עלמא סברי ששלא כדרך הנאתו, כגון שהמחה חלב וגמעו פטור, והרי איכא הנאת מעיו, אלא ע"כ דבעינן הנאת גרונו גם כן, כמו כן ביוהכ"פ לכו"ע בעינן גם הנאת גרונו.

ועוד ראי' לזה, דהא ר"ש ס"ל דאוכל נבלה ביוהכ"פ חייב משום דאין איסור חל על איסור, וקשה דאיסור נבלה עובר בהנאת גרונו, ואיסור יוהכ"פ הוא לאחמ"כ בהנאת מעיו, וא"כ אינם חלים בבת אחת, אלא ע"כ דלגבי יוהכ"פ בעי גם כן הנאת גרונו, ואם כן כיון דעל הנאת גרונו אינו חייב משום יוהכ"פ דאאחמ"א, א"כ גם אהנאת מעיו פטור.

16. דף על הדף חולין דף קג עמוד ב

במשנה: כל הבשר אסור לבשל בחלב. בספר "דרך שיחה" (ח"א פ' וירא עה"פ ויקח חמאה וחלב ואת בן הבקר ויתן לפניהם, י"ח, ז') מובא: שאלה: בספר "ברכת פרי" הביא מה"שיטה מקובצת" (בכורות ו' ע"ב) שמשמע מהירושלמי שאכלו המלאכים אצל אברהם אבינו בשר בחלב, וכשרצו המלאכים שתיתן להם התורה, השיב להם הקב"ה שאינם ראויים לקבלה, כי כבר אכלו בשר וחלב אצל אברהם אבינו. ולכאורה צריך עיון, כי הלא מדאורייתא אין איסור לאכול בשר בחלב כל זמן שלא נתבשלו ביחד, כי רק דרך בישול אסרה תורה?

ותירץ בזה מרן ה"ברכת פרי" זצ"ל, שהמלאכים גופם אש, ובאותו רגע שנוגעים בבשר וחלב אחת כבר היו מבושלים בידי המלאכים, וא"כ כבר היה זה דרך בישול.

וקשה לפי"ז למה היתה טענה על מה ש"אכלו" בשר בחלב, ולא על ה"בישול"?

השיב בזה הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א: יש כמדומה ברמב"ם שאיסור "בישול" בשר בחלב הוא משום איסור "אכילה" (עיין ח"ה חת"ס חולין ק"ח ע"ב ד"ה גופא), ולכן היתה הטענה על עיקר האיסור ע"כ.

17. הר"ן מסכת נדרים דף נב עמוד א

וקשיא להו לרבוותא ז"ל היכי אמרינן הכא דאם יש בו בנותן טעם אסור - דמשמע הא אין בו בנותן טעם מותר והא נדרים דבר שיש לו מתירין הוא כדאמרינן לקמן בפרק הנודר מן הירק/נדרים/ (דף נט) משום דמצוה לאיתשולי עליהו מדרכי נתן וקיימא לן דכל שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל ויש לומר דכי אמרינן אפילו באלף לא בטיל הני מילי מין במינו אבל הכא כי קתני ונתערב באחר שאינו מינו דומיא דביצים שנתבשלו עמו וכל שאינו מינו אפילו בדבר שיש לו מתירין בנותן טעם והיינו דתנן במסכת הלה (פ"ג מ"י) הנותן שאור מעיסת חטים לתוך עיסת האורז אם יש בה טעם דגן חייבת ואם לאו פטורה א"כ למה אמרו הטבל אוסר בכל שהוא במינו ושלא במינו בנותן טעם וטבל דבר שיש לו מתירין הוא ואפ"ה קתני שלא במינו בנותן טעם וה"ג איתא בהדיא בירושלמי [דפירקין] דגרסי' תמן זה הכלל היה ר' שמעון אומר משום ר' יהושע כל דבר שיש לו מתירין כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו בו חכמים שיעור אלא מין במינו במשהו ושלא במינו בנותן טעם וכל שאין לו מתירין כגון תרומה וכו' מין במינו ושלא במינו בנותן טעם הלין נדרי מה את עביד לון כדבר שיש לו מתירין או כדבר שאין לו מתירין [מסתברא מעבדינן כדבר שיש לו מתירין] דתנינן תמן שהזקן עוקר הנדר מעיקרו וכו' והא מתניתא עבדא לון כדבר [שיש] לו מתירין דתנינן שהנודר מן הדבר ונתערב באחר אם יש בו בנותן טעם אסור תפטר במין בשאינו מינו [בדבר שיש לו מתירין] והרי זה מפורש כמו שכתבנו ולפיכך הקשו על הרב אלפס ז"ל שכתב בהלכותיו בפ' גיד הגשה בענין פת שאפאה עם הצלי בתנור דמאי דאמרינן דאסור לאכלה בכותח אף על גב דקי"ל דריחא לאו מילתא היא היינו טעמא משום דהוי דבר שיש לו מתירין דהא מצי למיכלה בהדי בישרא ומשום הכי אפילו באלף לא בטיל אלו דבריו ז"ל אלמא דסבירא ליה ז"ל דאפילו שלא במינו לא בטיל ואי אפשר כמו

שכתבנו בראיות ברורות ואמרו שאפשר שסמך הרב ז"ל על אותה שאמרו בפ' משילין (ביצה לט) גבי האשה ששאלה מים ומלח לעיסתה הרי היא כרגלי שתיהן ופרכינן ואמאי ליבטל מים ומלח לגבי עיסה ופרקה רב אשי משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין ואפ"ה באלף לא בטיל והא מים ומלח לגבי עיסה מין בשאינו מינו הוא ואפ"ה הכי יחייב טעמא משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין אלמא אפ"ה שלא במינו לא בטיל ואי מהא לא אריא דשאני מים ומלח כיון דעיסה לא מתעבדא אלא בהו כמין במינו דמי תדע דאמרינן בריש שמעתא דהתם כי מקשינן וליבטל מים ומלח לגבי עיסה אמר להו ר' אבא הרי שנתערב קב חטים שלו בעשרת קבין של חבירו יאכל הלה וחדו ואחיו עליה ואמר רבי אושעיא דשפיר עבוד דאחיכו עליה מאי שנא חטים בשעורים דלא קאמר להו דהוה ליה מין בשאינו מינו ובטל חטים בחטים נמי לר' יהודה הוא דלא בטיל לרבנן בטל מדקאמר ר' אושעיא הכי ולא קאמר הא מים ומלח לגבי עיסה חטים ושעורים הוא שמע מינה לחטים בחטים איכא לדמויי לפי שאי אפשר לעיסה בלא מים ומלח אלו דברי הראשונים ז"ל ולי נראין דברי הרב אלפס ז"ל דכי תנן הכא דבר שיש לו מתירין בשאינו מינו בטיל הני מילי כל שאסור עכשיו ועתיד להיות נותר אחר זמן כנדרים משום דקא מיבעיא לי כיון דלרבנן בכלהו איסורי מין במינו בטיל כמו בשאינו מינו מ"ה ראו חכמים לחלק בדבר שיש לו מתירין בין מינו לשאינו מינו ומאיזה טעם וכך נראה לי בטעמו של דבר דחזינא לרבנן ולר' יהודה דאיפלגו במין במינו אי בטיל או לא ואמרינן בפ' הקומץ רבה (מנחות כב) דשניהם מקרא א' דרשו דכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר שאע"פ שדמו של פר מרובה קרי ליה דם השעיר אלמא לא בטיל וקסבר ר' יהודה דהיינו טעמא משום דמין במינו לא בטיל לפי שכל דבר שהוא דומה לחבירו אינו מחלישו ומבטלו אלא מעמידו ומחזקו ומשום הכי סבירא ליה לר' יהודה בכלהו איסורי דמין במינו לא בטיל ורבנן לא משמע להו הכי דמכל מקום מין במינו דאיסור והיתר אין דומין זה לזה כיון דחד אסור וחד שרי שאין ראוי לילך אחר דמיון בעצם אלא אחר זילוקין באיסור והיתר אלא היינו טעמא דדם הפר אינו מבטל דם השעיר משום דכיון דשניהן עולין כלומר שכשרים לזריקה אין מבטלין זה את זה דכי היכי דר' יהודה אזיל אחר דמיון העצם אזלו רבנן אחר דמיון ההיתר ולפיכך כל שחלוקין באיסור והיתר אפ"ה מין במינו בטיל דהוה ליה כמין בשאינו מינו ומשום הכי אמרינן דבדבר שיש לו מתירין נטו רבנן משום חומרא לדרכי יהודה דכיון שאין דבר זה חלוק מן ההיתר לגמרי באיסור והיתר אף הוא סופו להיות נותר כמוהו אמרינן שאינו בטל במינו דאי הכי הוה דמו טובא חדא שהן שוין במין ועוד שאינן חלוקים לגמרי באיסור והיתר ומשום הכי לא בטיל אלא בשאינו מינו כדי שאותו חילוק שיש בין מינו לשאינו מינו ישלים אותו שווי שניתוסף כאן משום דבר שיש לו מתירין לפי שהחילוק שבין המינין סיבת הביטול והשווי נותן

18. רמב"ם הלכות כלאים פרק י הלכה ה

הכלאים אין לו שיעור אפילו חוט כל שהוא של צמר בבגד גדול של פשתן או של פשתן בצמר אסור.

19. ר"י קורקוס הלכות כלאים פרק י

[ה] הכלאים אין לו שיעור וכו'. זה מבואר וכבר הקשו על מה שאמרו בנדה פרק האשה בגד שאבד בו כלאים וכולי ולמה לא יהיה בטל ברוב כשאר איסורין ותרצו דשאני הכא שהכל הוא היתר ואין האיסור אלא כשמתערבים ואע"ג דבשר בחלב נמי

שניהם היתר התם שאני שהאיסור הוא מפני הטעם ועוד כי שם בשר מעורב עם החלב ולא תבשל אמרה תורה אבל הכא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואין דרך בטול בכך.

20. תוספות מסכת עבודה זרה דף סה עמוד ב

הבגד שאבד בו כלאים - וא"ת וליבטיל ברובא כדפריך בשילהי תמורה (דף לד.) גבי שער בכור ושער נזיר שארג בבגד ושם היה בטל אי לאו דמוקי לה בשופרתה שהוא דבר חשוב ולא בטל ותירץ ה"ר יוסי בר יום טוב דשאני כלאים דכל עיקרן אין אוסרין אלא ע"י עירוב שהרי שניהם היתר לכך אוסר עירובן ולא בטלי וא"ת והרי בשר בחלב דכל אחד לחוד שרי ועירובו אסור ואפ"ה בטל כדאמרין פ' כל הבשר (חולין דף קח.) טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר אם יש בנותן טעם וכו' ויש לומר דשאני בשר בחלב דגלי קרא בהדיא דבטיל כדאמרין התם דרך בישול אסרה תורה.

21. ספר שיעורי הרב

שיעורי הרב

קצו

סימן נט

גדר איסור אכילת גבינה וחלב אחר בשר

א.

איתא בחולין (קד): "תנא אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן, הוא תני לה והוא אמר לה בלא נטילת ידים ובלא קינוח". ונחלקו הראשונים בביאור הדבר. דמדוברי הרמב"ם בהל' מאכ"א (פ"ט הכ"ז) משמע שפי' דמיירי אגרא דוקא באכילת עוף אחר גבינה, שזה מותר אף בלא קינוח והדחה בינתיים. אבל אכילת גבינה אחר עוף דינה כאכילת גבינה אחר בשר בהמה שאסורה עד שישהה כדי שיעור סעודה בינתיים. אולם הרמב"ן בחולין שם חולק עליו וס"ל דלדעת אגרא מותר לאכול אף גבינה אחר עוף בלא קינוח והדחה. וכן פי' התוס' שם (ד"ה עוף) בדעת אגרא, רק שהוסיפו שנהגו להחמיר בזה.

וכביאור מחלוקתן נראה לומר, והנה זה ברור דבשר שנתבשל בחלב נעשה כחפצא דאיסורא, וכהא דאמרין בחולין (קח.) שחתיכה עצמה נעשית נבילה. אך יש לעיין בגדר האיסור דרבנן לאכול בשר עם חלב: האם הוא רק איסור גברא גרידא ואינו אלא הרחקה בעלמא שלא יבוא לאכול בשר שנתבשל בחלב, או דילמא הוא איסור חפצא, שהבשר והחלב מתערבים בתוך פיו בשעת אכילה ונבלעים זה בזה, ומדרבנן גם זה נחשב כחפצא דאיסורא דבב"ח.

והנה מלשון רש"י בחולין (קג: ד"ה ואסור) יש לדייק דס"ל דאפי' איסור אכילת בשר וחלב מדרבנן אינו איסור פעולת הגברא בלבד, שהרי כתב "ואסור להעלות (בשר עם גבינה על השלחן) דילמא אתי למיכלינהו כי הדדי, דקא נגעי ובלעי מהדדי". הרי משמע דס"ל לרש"י דרבנן אסור אכילת בשר וחלב ביחד מחשש דשמא יבלעו זה מזה. פירוש הדבר, שע"י אכילה ולעיסה, השיניים טוחנים את האוכל ומהפכים אותו לקמח דק, ורוק הפה מחבר את הכל ביחד, ושוב נדון הכל כחערובת לח בלח, שחלקי האוכל נבללים ביחד ונבלעים זה בזה. ומשמע דס"ל לרש"י שאף איסור אכילת בשר וחלב מדרבנן נגזר בתורת איסור חפצא.

ונראה שהרמב"ם סובר שיש לחלק בזה בין הגזירות השונות. שהרי הוא כתב בהל' מאכ"א שם (הכ"ח) שעיקר האיסור לאכול גבינה אחר בשר בסעודה א' הוא מפני שיש בשר הנשאר בין השיניים שאינו סר בקינוח והדחה. ונראה שהבין הרמב"ם שאיסור זה הוא מחשש שמא יבלעו הבשר והגבינה מהדדי ויהפכו לחפצא דאיסורא. ומה"ט גזרו

חז"ל לאסור אף אכילת גבינה אחר עוף אטו אכילת גבינה אחר בשר, כדי שלא יבואו לידי איסור חפצא דבשר בחלב. אבל האיסור לאכול בשר אחר גבינה בלא קינוח והדחה אינו אלא הרחקה בעלמא, שהרי אין טעם הגבינה נשאר כ"כ בין השיניים, וממילא לא גזרו חז"ל אף על אכילת עוף אחר גבינה. ובדעת התוס' והרמב"ן נראה לומר שהם הבינו דס"ל לאגרא שאף איסור אכילת גבינה אחר בשר אינו אלא הרחקה בעלמא על הגברא, וממילא לא החמירו חז"ל לאסור אכילת גבינה גם לאחר אכילת עוף.